

מתוך 'מהי שירה'

כה רב הוא ההבדל בין טבעה של השירה וטבעה של הסיפורת עד שדומה כי תשוקה עזה לאחת מן השתיים תעיד בהכרח על אדישות מהותית כלפי האחרת. [...] שירה, כאשר היא שירה, היא אמת. וסיפורת, אם היא בעלת ערך כלשהו, היא אמת. אולם אלו הן שתי אמיתות שונות. האמת בשירה היא ציור אמיתי של נפש האדם, האמת בסיפורת היא הענקת תמונת חיים אמיתית. שני סוגי הידע שונים ומועברים בדרכים שונות ובעיקר לאנשים שונים. לעיתים קרובות נמצא שמשורר גדול מתגלה כבור גמור בדרכי החיים. הידע אשר למשוררים מגיע מתוך התבוננות עצמית: הם מצאו בתוכם את אותה תמצית אנושית מזוככת, רגישה ועדינה ביותר שעליה חקוקים חוקי הרגש האנושי באותיות גדולות ומאירות עיניים אשר ניתן לקוראן גם בלא לימוד מרובה. ידע אנושי אחר – ידע לגבי העולם המגיע לאנשים דרך חוויה חיצונית – אינו הכרחי להם כמשוררים. אולם עבור הסופר, אותו הידע הוא כל מה שיש; עליו לתאר דברים חיצוניים, לא את האדם הפנימי; פעולות ואירועים, לא רגשות; והוא לא יכשר לתפקידו אם יהיה לאחד מאלה – כפי שאמרה מאדאם רולאן לז'אק-פייר בריסו – ש"מכירים את האדם, אך אינם מכירים בני-אדם".

כל זה אינו מונע את האפשרות של שילוב בין שני האלמנטים, שירה וסיפור או התרחשות, באותה יצירה ואינו מונע מאיתנו לכנותה רומן או שיר; כך למשל יצטרפו אדום ולבן על פני אותו גוף אנושי או על פני אותו בד-ציור; וכך יתערבבו גם חומץ ושמן, חרף טבעם המנוגד, לטעם יחיד ומורכב. ישנו עולם קומפוזיציוני אחד בו נדרש איחוד בין השירה וההתרחשות, שתיהן מן הסוג המעולה ביותר – והוא העולם הדרמטי. אך גם שם שני האלמנטים מובחנים זה מזה לחלוטין ועשויים להתקיים באיכויות מגוונות ובכמויות משתנות. האירועים המתרחשים בשיר דרמטי עלולים להיות זעומים ובלתי אפקטיביים למרות ששרטוט התשוקות והדמויות יהיה מן

המעלה הגבוהה ביותר כבמחזהו מעורר ההתפעלות של גתה 'טורקוואטו טאסו'; ואילו, סיפור, כסיפור ותו-לא, עשוי להיות מוקדש לחלוטין להשפעת רושם כלשהו, כמו במקרה של אחדים מן הכותרים הנקלים שראו אור בהוצאת 'מינרבה'; ואף יתכן שהסיפור יהיה מורכב, בניגוד למתרחש בספרי 'מינרבה', מסדרת אירועים קוהרנטית ומתקבלת על הדעת, ובכל זאת, על פי רוב, ניתן יהיה אך בקושי למצוא בו רגש שאינו מוצג בצורה מזויפת או באורח המוני לגמרי. שילובן של שתי המעלות הוא מה שעושה את שייקספיר לאהוד באופן גורף כל כך, כאשר כל קורא מוצא בו את הדבר שמתאים להשגתו. עבור רבים גדולתו של שייקספיר נובעת מיכולתו כמספר סיפורים, עבור מעטים – מיכולתו כמשורר.

בהגבילנו את השירה לשרטוט מצבי הרגש ובהוציאנו מחוץ להגדרתנו את הדבר שתחת שמו משורטטים רק אובייקטים חיצוניים, יש מי עלולים לחשוב שעשינו את הדבר ממנו ביקשנו להימנע – כלומר, לא מצאנו הגדרה כי אם המצאנו אחת בניגוד לשימושה הטבעי של השפה, שכן לבטח נסכים כי ישנה שירה אשר נוכל לכנותה "תיאורית". אנחנו כופרים באשמה. העובדה שישנה שירה 'תיאורית' אין פירושה כי תיאור הוא שירה; באותה המידה יכולנו לומר שהמדע הוא שירה כיוון שישנם שירים דידקטיים; או לטעון שיוונית ולטינית הן שירה כיוון שישנם שירים ביוונית ולטינית. יחד עם זאת, אובייקט מתואר או אמת מדעית עשויים בהחלט לשמש בתהליך יצירת שירה, אשר אותה נוכל לכנות, משום כך, תיאורית או דידקטית. השירה אינה מצויה באובייקט עצמו ואינה מצויה באמת המדעית, אלא בהלך הרוח בו אנו מתכוונים בדברים אלו ואחרים. תיאור צבעים וממדים של אובייקטים חיצוניים, תיאור ותו לא, אינו שירה; לא יותר משתכנית הבניה של בזיליקת פטרוס הקדוש היא ציור. שירה 'תיאורית' מבוססת, ללא ספק, על תיאור, אך על תיאור הדברים כפי שהם מופיעים, ולא כפי שהינם; והיא מציירת אותם, לא בקווייהם הערומים והטבעיים אלא באופן בו הם ניבטים מבעד לדמיון ולמארג צבעיו הנקבע בכל רגע על ידי הרגשות. כשמשורר נדרש לתאר אריה הוא לא עושה זאת כמו נטורליסט או מגלה-ארצות שמטרתם לומר את האמת, כל האמת ודבר מלבד האמת. משורר יתאר זאת באמצעות דימוים, כלומר, על ידי הצעת הניגודים וההקבלות המהממים ביותר העשויים לעלות בנפש המתכוונת

באריה תחת אותו הלך רוח של הלם, פליאה, ואימה שהמחזה משרה, או אמור להשרות, באופן טבעי. כן, זהו תיאור של האריה כביכול, אבל למען האמת זהו מצב רגשותיו של הצופה. תיאורו של האריה עלול להיות כוזב או מוגזם ודווקא השירה תרוויח מכך; אולם כאשר הרגשות האנושיים אינם מצוירים באמת דייקנית, כי אז השירה אינה טובה; כלומר אינה שירה כלל כי אם כשלון.

1833

(מאנגלית: רעואל שועלי)